

PËRMBLEDHJE E GJETJEVE KRYESORE NGA RAPORTI KOMBËTAR NË LIDHJE ME HEQJEN E ZOTËSISË PËR TË VEPRUAR

GJETJE

- Sistemi jonë ligjor akoma kërkon heqjen e zotësisë juridike për të vepruar për individët me aftësi të kufizuara të cilët “nuk mund të kujdesen” për të drejtat dhe detyrimet e tyre;
- Neni 12 i Konventës së OKB-së në Shqipëri nuk zbatohet as në thelb dhe as vetëm formalisht;
- Ekspertët dhe ose persona të tjerë të autorizuar nga ligji nuk kryejnë një vlerësim të mirëfilltë të personave me aftësi të kufizuara, testet që përdorin janë shumë të vjetruara dhe nuk mund të përcaktojnë realisht kapacitetin apo aftësinë e personave për të marrë përsipër detyrime e për të realizuar të drejtat;
- Personat me aftësi të kufizuara nuk janë të përfshirë efektivisht në procesin e heqjes së zotësisë së tyre për të vepruar. Në 99% të rasteve të studiuara nga FSHDPAK personi që kërkon heqjen e zotësisë për të vepruar caktohen edhe kujdestarë.
- Kujdestaria, qëllimi i të cilës është të mbështesë personat me aftësi të kufizuara, shpesh rezulton në një proces formal, i cili lehtësisht mund të japë rezultate të ndryshme, si shfrytëzimi i tyre apo tutela e panevojshme.

REKOMANDIME

- Të merren masa për sigurimin e vendimmarrjes së mbështetur (Masa të parashikuara tashmë edhe në Ligjin për Përfshirjen dhe Aksesueshmërinë);
- Përmirësim dhe ngritje të kapaciteteve të ekspertëve, profesionistëve të fushës, juristë dhe të tjerë në lidhje me Konventën për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuara dhe vlerësimin;
- Ngritje të shërboimeve mbështetëse pwr jetesw tw pavarur dhe mbwshtetje nw vendimmarrje;
- Ndryshim i modelit të vlerësimit, nga modeli mjekësor që fokusohet në
- Diagnoza dhe pengesa në modelin bio-psiko-social.
- Reforma ligjore që përfshijnë: Kodin e Familjes, Kodin e Procedurës Civile dhe Kodin Civil.

KODI I PROCEDURËS CIVILE

PADIA

Neni 33

Nuk mund të ngrihet padi nga një person që i mungon zotësia juridike për të vepruar

PËRBËRJA E GJYKATËS

Neni 35

Gjykata e shkallës së parë gjykon me trup gjykues të përbërë nga një gjyqtar ose tre gjyqtarë. Me trup gjykues të përbërë nga tre gjyqtarë gjykohen këto çështje:

ç) Paditë për heqjen ose kufizimin e zotësisë për të vepruar të personave.

Neni 91

Zotësia për të vepruar

Kanë zotësi për të vepruar në një gjykim civil personat që ushtrojnë lirisht të drejtat, të cilat duhet të respektohen nga të tjerët. Personat, që nuk kanë zotësi për të vepruar në një gjykim civil, mund të marrin pjesë në gjykim vetëm kur përfaqësohen, sipas dispozitave që rregullojnë zotësinë e tyre



KODI I FAMILJES

HEQJA OSE KUFIZIMI I ZOTËSISË PËR TË VEPRUAR

Neni 382

Heqja ose kufizimi i zotësisë për të vepruar bëhet me kërkesë të bashkëshortit, gjinisë së afërt, të prokurorit, si dhe të personave që kanë interes të ligjshëm për këtë fakt. Kërkesa i paraqitet gjykatës së vendit ku ka banimin personi që kërkohet t'i hiqet ose kufizohet zotësia për të vepruar.

Neni 383

Procedura e gjykimit

Kërkesa për heqjen ose kufizimin e zotësisë për të vepruar i njoftohet prokurorit. Kërkesa duhet të përmbajë faktin në të cilin ajo bazohet si dhe provat e nevojshme. Gjykata vendos lidhur me kërkesën, pasi të ketë pyetur personin për të cilin kërkohet heqja ose kufizimi i zotësisë për të vepruar, persona nga gjinia e afërt e tij, mjekun që e ka kuruar ose pasi të ketë marrë mendimin e mjekëve të tjerë ekspertë, si dhe prova të tjera që do t'i çmojë të nevojshme.

Pyetja e personit të cilit i kërkohet t'i hiqet ose kufizohet zotësia për të vepruar, bëhet në institucionin që është shtruar për mjekim ose në banesën e tij nga një gjyqtar i deleguar, kur nuk është e mundur të paraqitet vetë në gjykatë.

KODI CIVIL

ZOTËSIA PËR TË VEPRUAR

Neni 6

Personit, kur mbush moshën tetëmbëdhjetë vjeç, i lind zotësia e plotë që me veprimet e tij të fitojë të drejta dhe të marrë përsipër detyrime civile.

Zotësinë e plotë për të vepruar e fiton me anë të martesës edhe gruaja që nuk ka mbushur moshën tetëmbëdhjetë vjeç. Ajo nuk e humbet këtë zotësi edhe kur martesa është deklaruar e pavlefshme ose është zgjidhur para se të mbushë moshën tetëmbëdhjetë vjeç.

Neni 7

I mituri, që ka mbushur moshën katërmëdhjetë vjeç, mund të kryejë veprime juridike vetëm me pëlqimin e mëparshëm të përfaqësuesit të tij ligjor. Megjithatë ai mund të bëjë pjesë në organizata shoqërore, të disponojë atë që fiton me punën e tij, të depozitojë kursimet dhe t'i disponojë vetë këto depozita.

Neni 8

I mituri që nuk ka mbushur moshën katërmëdhjetë vjeç, është i pazoti për të vepruar. Ai mund të kryejë veprime juridike që i përshtaten moshës së tij dhe që përmbushen aty për aty, si dhe veprime juridike që i sjellin dobi pa asnjë kundërshtim. Veprimet e tjera juridike i kryen në emër të tij përfaqësuesi ligjor.

Neni 9

I mituri me moshë katërmëdhjetë vjeç deri në tetëmbëdhjetë vjeç, i cili është i pazoti të kujdeset për punën e tij për shkak sëmundjesh psikike ose zhvillimi të metë mendor, mund t'i hiqet zotësia për të kryer veprime juridike me vendim të gjykatës. Këto veprime mund të kryhen vetëm nëpërmjet përfaqësuesit të tij ligjor.

Neni 10

Personit madhor, që për shkak sëmundjeje psikike ose zhvillimi të metë mendor, është tërësisht ose pjesërisht i pazoti të kujdeset për punët e tij, mund t'i hiqet ose kufizohet zotësia për të kryer veprime juridike me vendim të gjykatës.

Neni 11

Veprimi juridik që kufizon zotësinë për të vepruar është i pavlefshëm.

Neni 13

Personi të cilit i është hequr zotësia për të vepruar dhe fëmijët nën kujdestari kanë për banim atë të përfaqësuesit të tyre ligjor.

Neni 64

Nuk mund të veprojnë si përfaqësues personi që nuk ka zotësi të plotë për të vepruar.

Veprime juridike që shpallen të pavlefshme

Neni 94

Të anulueshme quhen veprimet juridike të cilat janë të vlefshme gjersa gjykata me kërkesën e të interesuarit i shpall të pavlefshme. Të tilla janë veprimet juridike të kryera nga:

- b) personat, të cilët për shkak sëmundje psikike ose zhvillimi të metë mendor u është hequr ose kufizuar zotësia për të vepruar, kur veprimin juridik e kanë kryer pa pëlqimin e kujdestarit;
- c) personat, të cilët në kohën e kryerjes së veprimit juridik nuk ishin të ndërgjegjshëm për rëndësinë e veprimeve të tyre, megjithëse në atë kohë nuk u ishte hequr zotësia për të vepruar;

Anulimi i këtyre veprimeve mund të kërkohet edhe pas vdekjes së personit përkatës, por vetëm kur para vdekjes është kërkuar heqja e zotësisë së tij për të vepruar.